

Sergi Belbel

Escriptor

Ha guanyat l'últim premi Sant Jordi amb la novel·la 'Morir-ne disset', on un assassí confessa els seus crims en una sèrie de monòlegs divertits i verinosos, ambientats a la Catalunya dels anys 80 i 90

“En aquest país de seguida passes de moda i desapareixes”

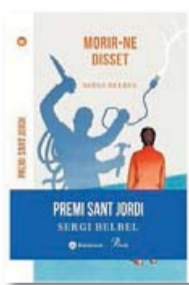
a
llegim

44-45

- Entrevista al novel·lista Franck Bouysse
- Adesiara reuneix els pensaments de Pascal en una edició exemplar

46-47

- Un llibre vigent sobre l'erotisme escrit fa un segle ● Vicenç Pagès Jordà analitza el mal vici d'agrupar autors

MORIR-NE DISSET
SERGI BELBEL
PROA
220 PÀG. / 20 €

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

L'estudi on Sergi Belbel escriu té dos espais de treball. En un hi té l'ordinador. En l'altre, una prestatgeria plena de llibres i una gran taula on prova els textos de les obres amb els actors que les interpretaran. “És la mateixa prova en veu alta que feia Flaubert amb les novel·les i contes, però en companyia. Un cop llegida l'obra, toca reescriure-la”, diu.

A l'inici del confinament del març del 2020, quan tots els encàrrecs es van esfumar de la seva agenda, el dramaturg i director teatral va decidir emprovar-se una màscara creativa nova, la de novel·lista. El resultat ha sigut *Morir-ne disset*, que a finals de desembre va ser proclamada guanyadora del premi Sant Jordi, dotat amb 60.000 euros. Proa i Òmnium editen aquesta confessió d'un home que, entre el 1981 i el 1992, es dedica a ajusticiar els seus enemics. Comença en una ciutat industrial del Vallès Occidental que podria ser –no s'especifica– la mateixa Terrassa on l'autor va néixer el 1963. A partir d'aquí explora amistats, parelles, familiars i rivals en

una sèrie de monòlegs de ritme picat, divertits i verinosos, en què Belbel retrata una societat catalana encara marcada per les ombres de la Guerra Civil i la postguerra.

Dediques aquesta primera novel·la a la teva dona i als teus dos fills. Escrius: “Encara riuen quan un dia, durant el confinament per la pandèmia del covid, els vaig dir que havia començat a escriure una novel·la”.

Èrem a casa tots quatre, confinats, i jo venia dotze, catorze o més hores a treballar aquí, a l'estudi. Quan els vaig dir que estava fent una novel·la d'un assassí en sèrie se'n fotien.

T'han llegit, o encara no?

Un d'ells acaba de començar el llibre. Encara no n'hem parlat. Va ser l'Ester Pujol qui em va dir un dia, fa tres o quatre anys, que havia d'escriure una novel·la. Em vaig presentar al Sant Jordi en el més absolut anònim. Poder tancar el nom en una plica i fer servir un pseudònim em donava seguretat. Si no hagués guanyat el premi un dia d'aquests li hauria trucat i li hauria dit: “Ester, ¿creus que amb això puc fer alguna cosa?”

“Això” és la història d'un home que neix el mateix any que tu en una ciutat que podria haver sigut la teva. Estudia a la Universitat Autònoma, igual que tu...

Però en comptes de dedicar-se al teatre com jo he fet, és professor tota la vida. Primer en un institut, després a la universitat. Volia que el personatge tingués una vida gris. La intenció era intentar mirar aquesta petita societat catalana en la qual vivim i que té uns límits molt clars.

Cap al final de la novel·la, el personatge es refereix al “sempitern govern autonòmic” i, una mica més endavant, posa en dubte el futur de Catalunya.

L'Ernest, el protagonista de la novel·la, vol ser català, té una obsessió per trencar amb les arrels, per deixar de ser vist com un xarnego.

De fet, el primer company d'institut que li diu xarnego acaba... mort. Ell diu que no mata ningú, que els mor. D'aquí ve el títol.

Sí. Hi ha una línia molt fina entre la neurosi i la psicosi. Igual que l'Ernest, jo he volgut ser fill d'aquesta cultura, m'hi sento. Però, com ell, també vaig descobrir que és mino-

CRISTINA CALDERER

Vas recollir el Sant Jordi al TNC, que havies dirigit entre el 2006 i el 2013.

Va ser un acte de justícia poètica. Feia massa temps que em donaven per mort, però soc un autor viu.

En narrativa, un dels debats oberts té a veure amb els autors sèniors: molts d'ells continuen publicant però pràcticament són invisibles. En teatre passa igual?

En aquest país de seguida passes de moda i desapareixes. Aquest és un dels petits mals que tenim. Quan vaig començar a fer teatre, Joan de Sagarra va fer un article on escrivia: "Ara és el moment d'aquest noi, a veure quant durarà". Deia que a Catalunya només hi ha espai per a un. Hi pot haver un narrador. Un poeta. Un dramaturg. Quan et toca et va molt bé un temps, però tens data de caducitat.

¿Les trajectòries no es valoren prou?

No. Espanya, això, ho sap fer millor. Juan Mayorga, un autor de teatre que he vist néixer, i que és una mica més jove que jo, ocupa un seient a la Reial Acadèmia de la Llengua. I no cal que ens comparem amb Espanya. El primer model del Cirque du Soleil van ser els Comediants. Quan van començar a fer coses que estaven molt bé, el govern del Quebec els va dir: "Aquí teniu un xec en blanc per fer el que vulgueu". On són els xecs en blanc, a Catalunya? La burgesia va propiciar un ressorgiment de la cultura catalana durant el Modernisme. Estaria molt bé que això pogués tornar a passar ara.

El personatge del llibre tira pel dret i esborra del mapa els enemics. Està ple d'odi.

Té un odi de psicòpata, una mica fred i intel·lectual.

Entre els seus referents hi ha el Norman Bates de *Psicosi* i la Carrie de Stephen King.

M'encanten Hitchcock, Stephen King i Brian de Palma. Si analitzes Hitchcock t'adones que ve de Shakespeare, i si analitzes Shakespeare a fons et trobes amb la tragèdia grega. El personatge de *Morir-ne disset* vol ser com la Carrie i liquidar tots els indesitjables.

Un dels temes que desperten les ganes de venjança del protagonista és l'homofòbia contra el seu millor amic.

L'assetjament és una de les tortures més grans que hi ha. ¿Com pot ser que qualsevol condició, sigui l'homosexualitat, el sobrepès o que no t'agradi la gimnàstica, pugui despertar una persecució així?

També hi ha el fantasma de la Guerra Civil.

La puta Guerra Civil –i ho escric així a la novel·la, també– va trinxar moltes famílies. El protagonista ve d'una família d'origen andalús escindida: entre ells mateixos s'han volgut matar. Els problemes que es troba a Catalunya són uns altres. En aquella petita ciutat industrial on creix hi ha la petita burgesia i la classe obrera. Poc o molt tots havien format part del bàndol republicà. Encara que hagin perdut, conserven la dignitat i l'orgull. ♦♦

ritària, que no té un estat al darre-re i que té una llengua imperfecta, amenaçada.

El personatge deixa de matar el 1992.

Coincideix amb els Jocs Olímpics. A títol personal, el 1992 va ser un any molt important, perquè a partir de llavors vaig començar a estrenar textos a l'estranger. Van ser uns anys molt bons. No només per a mi: des de finals dels 80 i fins a la crisi del 2008 el teatre català va aconseguir trencar molts tòpics. Escrivint en català es pot arribar a molts llocs i et pot anar bé.

La novel·la arrenca en un altre clima, el de principis dels 70.

En un altre clima i en un ambient molt lleig. Terrassa, en aquella època, era una ciutat horrible. De casa meva a la casa del meu millor amic, passava per davant de vuit fàbriques. Si tanco els ulls encara sento l'olor de les clavegueres. I tot allò t'ho trobaves al centre de la ciutat! Una de les llegendes que em van explicar més endavant era que als anys 70 Terrassa es va omplir d'urbanistes japonesos. Hi venien per estudiar un model que, per sobre de tot, calia no imitar.

Un dels personatges que homenatges a la novel·la és Josep Maria Benet i Jornet, un dels teus mentors. Ve a fer una conferència on defensa el teatre d'Àngel Guimerà.

Benet i Jornet va tenir un final dolç, però va passar per un llarg període molt amarg. Se'l va menystenir durant anys. L'exemple de Guimerà serveix per a altres autors. Quan va estrenar *La festa del blat* [1896], una part de la societat catalana se li va posar en contra. ¿Com s'atrevia a donar veu a un anarquista i terrorista i, a sobre, perdonar-lo? Les crítiques van atemorir Guimerà. A partir de llavors tot el que va anar escrivint era pitjor... A Catalunya sempre hi ha algú que et posa un fre, que et diu: "No t'ho creguis".

¿Tu mateix t'has trobat en una situació similar?

Des de la crisi del 2008 la meua activitat com a autor ha caigut, però com a director no he parat. El TNC em va retornar una obra que els havia presentat. El Lliure també. Guanyar el Sant Jordi ha estat una satisfacció molt gran. A més, poc abans de l'anunci havia guanyat un dels premis literaris Ciutat de València amb l'obra de teatre *Ella i màquina*.

#ONSONLESDONES AL PREMI SANT JORDI?

El premi Sant Jordi ha tingut dues vides, però en cap d'elles ha tingut gaires dones al palmarès. En la seva primera etapa (1947-1959), quan portava per nom Joanot Martorell, va distingir *Primera part*, de Cèlia Suñol (1947), i *El cel no és transparent*, de Maria Aurèlia Capmany (1948). Cap més dona el va aconseguir.

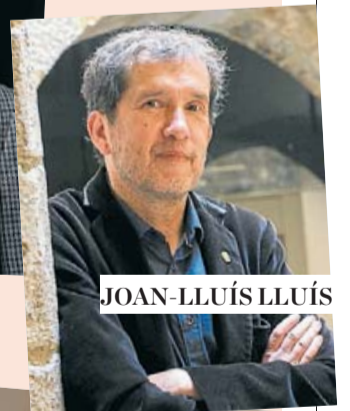
El 1960 el guardó de narrativa va canviar de nom: aquell mateix any, el jurat del Sant Jordi va rebutjar premiar *La plaça del Diamant*, de Mercè Rodoreda, i l'obra escollida va ser per a *Viure no és fàcil*, d'Enric Massó. Sis anys després, Rodoreda es convertiria en la tercera autora del palmarès gràcies a *El carrer de les camèlies*. El 1967 el va rebre Antònia Vicens amb *39° a l'ombra*, i un any després Maria Aurèlia Capmany amb *Un lloc entre els morts*. Va haver de passar gairebé una dècada perquè el Sant Jordi reconegués una altra autora, en aquest cas Montserrat Roig, amb *El temps de les cireres* (1976). *Al meu cap una llosa*, d'Olga Xirinacs, el va rebre el 1984. A la dècada dels 90 el Sant Jordi el van guanyar dues narradores més, Maria Mercè Roca, amb *Cames de seda* (1992), i Isabel-Clara Simó, amb *La salvatge* (1993). Des de llavors, el Sant Jordi només ha sigut per a una escriptora en una sola ocasió: Carme Riera el va guanyar amb *La meitat de l'ànima* el 2003.

Durant les dues últimes dècades, només homes han aconseguit el guardó literari més ben dotat en català, juntament amb el Ramon Llull. Abans de Belbel, els últims afortunats han sigut David Cirici, Joan-Lluís Lluís, Jordi Cabré, David Nel·lo i Víctor García Tur.

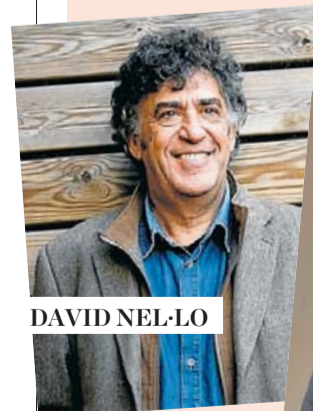
Si es fa balanç del Llull, tot i tenir més homes que dones en un palmarès que arrenca el 1981 amb *Les aventures del cavaller Kosmas*, de Joan Perucho, en l'última dècada ha premiat més dones: l'han guanyat Imma Monsó (2012), Sílvia Soler (2013), Care Santos (2014), Pilar Rahola (2017), Núria Pradas (2020) i Empar Moliner (2022).

VÍCTOR GARCÍA TUR

JOAN-LLUÍS LLUÍS

DAVID NEL·LO

JORDI CABRÉ